

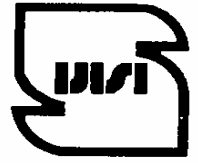

جمهوری اسلامی ایران

Islamic Republic of Iran

سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۱۲۵۰۹

چاپ اول

ISIRI

12509

1st.edition

اصول بازرسی و صدور گواهی برای واردات
و صادرات مواد غذایی

**Principles for food import and export
inspection and certification**

ICS:67.020 ; 03.120.20

به نام خدا

آشنایی با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان مؤسسه* صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادات در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذیصلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شود که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که مؤسسه استاندارد تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱ کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفتهای علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و / یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. مؤسسه می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سا زمانها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) و وسایل سنجش، مؤسسه استاندارد این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آنها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) و وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این مؤسسه است.

* مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

- 1- International organization for Standardization
- 2 - International Electro technical Commission
- 3- International Organization for Legal Metrology (Organization International de Metrology Legal)
- 4 - Contact point
- 5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد
اصول بازرسی و صدور گواهی برای واردات و صادرات مواد غذایی

رئیس:

شاکریان، امیر

(دکترای تخصصی بهداشت مواد غذایی)

دبیر:

همت زاده دستگردی، سینوش

(لیسانس مهندسی کشاورزی- علوم و صنایع غذایی)

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفباء)

احمدی، آزیتا

(لیسانس میکروبیولوژی)

پویان، مهوش

(فوق لیسانس میکروبیولوژی)

حجت الاسلامی، محمد

(دکترای تخصصی علوم و صنایع غذایی)

صادقی، رمضان

(فوق لیسانس سم شناسی)

محمد قاسمی سامانی، آرش

(لیسانس علوم و صنایع غذایی)

ولی پور، حمیدرضا

(لیسانس مدیریت امور گمرکی)

سمت و / یا نمایندگی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شهرکرد

اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان
چهارمحال و بختیاری.

اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان
چهارمحال و بختیاری

اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان
چهارمحال و بختیاری

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شهرکرد

دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد- اداره نظارت بر
مواد غذایی و بهداشتی استان چهارمحال و
بختیاری

شرکت شهید کوهرننگ - سهامی خاص

اداره کل گمرک استان چهارمحال و بختیاری

پیش گفتار

استاندارد" اصول بازرسی و صدور گواهی برای واردات و صادرات مواد غذایی " که پیش نویس آن در کمیسیون های مربوط توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تهیه و تدوین شده و در نهمین و یازدهمین اجلاس کمیته ملی استاندارد خوراک و فرآورده های کشاورزی مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۸ مورد تصویب قرار گرفته است ، اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ ، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می شود .

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت . بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

منبع و ماخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

1- CAC/GL 20-1995 , Principles for food import and export inspection and certification.

سیستم های رسمی و سیستم های تأیید شده رسمی بازرسی و صدور گواهی دارای اهمیت اساسی بوده و به طور گسترده ای به عنوان ابزارهای کنترل مواد غذایی استفاده می شوند. اصول نوشته شده در این استاندارد برای چنین سیستم هایی به کار می رود. حصول اطمینان مصرف کنندگان از کیفیت و همچنین ایمنی فرآورده غذایی، تا اندازه ای به درک آنها درباره کارائی اقدامات کنترلی مواد غذایی بستگی دارد. بخش قابل توجهی از تجارت مواد غذایی در سراسر جهان، بعنوان مثال در گوشت و فرآورده های آن به استفاده از سیستم های بازرسی و صدور گواهی وابسته می باشد. به هر حال الزامات بازرسی و صدور گواهی، ممکن است به طور قابل توجهی تجارت بین المللی مواد غذایی را دچار مشکل کند. بنابراین طراحی و کاربرد این گونه سیستم ها باید بر پایه اصول خاص باشد.

بازرسی مواد غذایی ممکن است در هر مرحله از فرایند تولید و توزیع انجام گیرد. برای برخی مواد غذایی، بازرسی و نظارت در مرحله برداشت محصول، فراوری، انبارش، حمل و نقل و غیره ممکن است مناسب ترین ابزار برای اطمینان یافتن از ایمنی مواد غذایی باشد. مطابق روش های استفاده شده برای نگهداری غذا، ممکن است انجام بازرسی بطور مداوم تا زمان خرده فروشی کالا، ضروری باشد. سیستم های بازرسی ممکن است بر خود مواد غذایی، شیوه های کار و تسهیلات به کار گرفته در زنجیره تولید و توزیع و موادی که می توانند با مواد غذایی ترکیب شده و آن را آلوده کنند، متمرکز شوند.

توصیه می شود بازرسی در مراحل مقتضی (مانند کنترل خنک کردن در هر مرحله از زنجیره سرمایی) انجام شود. برای برخی الزامات، مانند آنهایی که مربوط به شرح فرآورده می باشد، ممکن است بازرسی به فرایند توزیع و قبل از فروش نهایی، محدود گردد.

توصیه می شود برای طراحی و استفاده از سیستم های بازرسی و صدور گواهی، اصولی در نظر گرفته شود تا حصول نتایج بهینه در راستای محافظت از مصرف کننده و تسهیلات برای تجارت را تضمین نماید.

اصول بازرسی و صدور گواهی برای واردات و صادرات مواد غذایی

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، تعیین اصول بازرسی و صدور گواهی برای صادرات و واردات مواد غذایی، می باشد. این استاندارد برای بازرسی و صدور گواهی صادرات و واردات مواد غذایی، کاربرد دارد.

۲ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد تعاریف و اصطلاحات زیر به کار می رود:

۱-۲

ممیزی

به بررسی مستقل و نظام مند، برای تعیین مطابقت فعالیت ها و نتایج مربوط، با اهداف طرح ریزی شده، گفته می شود.

۲-۲

صدور گواهی

فرایندی است که از طریق آن، سازمانهای رسمی و یا تایید شده رسمی صدور گواهی، تضمین کتبی یا معادل آن را به عنوان تطابق مواد غذایی یا سیستم های کنترل مواد غذایی با الزامات، ارائه می دهند. صدور گواهی برای مواد غذایی ممکن است در صورت نیاز، بر پایه گستره ای از فعالیت های بازرسی باشد و می تواند شامل بازرسی پیوسته در خط تولید، ممیزی سیستم های تضمین کیفیت و بررسی محصول باشد.

۳-۲

بازرسی

به بررسی مواد غذایی یا سیستم های کنترل مواد غذایی، مواد اولیه، فراوری و توزیع، شامل آزمون فرآورده نهایی و در حال فرایند، به منظور تصدیق مطابقت آنها با الزامات گفته می شود.

۴-۲

سیستم های رسمی بازرسی و سیستم های رسمی صدور گواهی

سیستم هایی هستند که از سوی یک سازمان دولتی دارای اختیار قانونی برای انجام وظیفه قانونی یا اجباری یا هر دو، اداره می شوند.

۵-۲

سیستم های تایید شده رسمی بازرسی و سیستم های تایید شده رسمی صدور گواهی سیستم هایی هستند که توسط یک سازمان دولتی دارای اختیار قانونی، به طور رسمی تایید و تصویب شده اند.

۶-۲

الزامات

معیارهای تعیین شده توسط مقامات صلاحیت دار، در ارتباط با تجارت مواد غذایی شامل حفاظت از سلامت عمومی، حمایت از مصرف کنندگان و شرایط تجارت عادلانه می باشد.

۷-۲

ارزیابی ریسک

ارزیابی احتمال وجود و شدت اثرات زیان آور بر سلامت عمومی می باشد (مانند وجود افزودنی ها ، آلاینده ها، باقیمانده سموم یا ارگانسیم های مولد بیماری).

۳ اصول کلی

سیستم های بازرسی و صدور گواهی در موارد مقتضی، بایستی برای اطمینان از اینکه مواد غذایی و سیستم های تولید آنها، الزامات مربوط به حفاظت از مصرف کنندگان در برابر خطرات ناشی از مصرف غذا و شیوه های بازاریابی گمراه کننده را برآورده ساخته و همچنین به منظور تسهیل تجارت بر پایه توصیه صحیح فراورده، مورد استفاده قرار گیرند.

۱-۳ سازگاری با اهداف

سیستم های بازرسی و صدور گواهی، بایستی برای رسیدن به اهداف طراحی شده در رابطه با تعیین سطح قابل قبول حفاظت مورد نیاز کاملاً موثر عمل نمایند.

۲-۳ ارزیابی ریسک

سیستم های بازرسی بایستی برای اطمینان از ایمنی مواد غذایی بر پایه ارزیابی ریسک بی طرفانه، متناسب با شرایط طراحی شوند و عمل نمایند. توصیه می شود روش به کار رفته برای ارزیابی ریسک، با روش های پذیرفته شده بین المللی مطابقت داشته و ارزیابی ریسک بر پایه شواهد علمی در دسترس و رایج باشد. توصیه می شود سیستم های بازرسی برای روش های فرایند و کالاهای خاص متناسب با ریسک های ارزیابی شده به کار روند و کشورهای وارد کننده در پذیرش ارزیابی ریسک یا بکارگیری اصول هم تراز، عبارات ملی و منطقه ای کشورهای صادر کننده را، از لحاظ عدم وجود بیماری ناشی از غذا در نظر بگیرند.

۳-۳ عدم تبعیض

کشورها بایستی تضمین کنند که از برتری دادن اختیاری و غیرموجه، در سطحی از ریسک که در شرایط مختلف مناسب به نظر می‌رسد، خودداری می‌نمایند، به طوری که از تبعیض یا ایجاد موانع پنهان تجاری جلوگیری شود.

۳-۴ کارایی

سیستم های بازرسی و صدور گواهی، بایستی از ابزار کافی برای انجام وظیفه خود برخوردار باشند. در انتخاب سیستم های بازرسی و صدور گواهی، هزینه ها برای مصرف کنندگان، صرف پول و وقت برای صنایع غذایی مرتبط و مشاوره دولت با افراد ذینفع، به نحو مطلوب در نظر گرفته شود. توصیه می‌شود چنین سیستم هایی بیش از آنچه که برای دستیابی به سطح حفاظت مورد نیاز لازم است، محدود کننده تجارت نباشند.

۳-۵ هماهنگ سازی

بهتر است کشورهای عضو، در زمان مناسب، از راهنماها، توصیه ها و استانداردهای کدکس (یا دیگر سازمان های بین المللی که عضو شدن در آنها برای کلیه کشورها آزاد است)، به عنوان اجزای اصلی سیستم های صدور گواهی و بازرسی استفاده نمایند.

۳-۶ هم ترازی

توصیه می‌شود کشورها، سیستم های متفاوت صدور گواهی و بازرسی که ممکن است توانایی برآورده سازی اهداف مشابه را داشته و بنابراین هم تراز باشند را به رسمیت بشناسند.

۳-۷ شفاف سازی

اصول و عملیات سیستم های صدور گواهی و بازرسی مواد غذایی، بایستی با در نظر گرفتن نگرانی های قانونی برای حفظ رازداری، امکان بررسی دقیق توسط مصرف کنندگان و سازمان های نماینده آنها و سایر گروه های ذینفع را فراهم سازد. کشورهای وارد کننده بایستی اطلاعات را بر اساس الزامات موجود تهیه کنند و تغییرات احتمالی در الزامات را منتشر نمایند و به جز در مورد خطر فوری و جدی، دوره زمانی کافی برای توضیح و تفسیر در نظر گرفته شود. بهتر است دیدگاه های کشورهای صادر کننده و به ویژه کشورهای در حال توسعه، هنگام تصمیم گیری نهایی در نظر گرفته شود و قبل از اینکه یک الزام جدید اجرا شود، دوره زمانی معقولی برای کشورهای صادر کننده و به خصوص کشورهای در حال توسعه، در نظر گرفته شود تا تغییرات ضروری را برای روشهای تولید و اقدامات کنترلی اعمال کنند. کشورهای وارد کننده بایستی اطلاعاتی درباره اساس تصمیم گیری آنها در زمینه انطباق مواد غذایی با الزامات مرتبط را، بموقع و به محض درخواست در دسترس کشور صادر کننده قرار دهند و کشورهای صادر کننده

نیز به محض درخواست مقامات صلاحیت دار کشورهای وارد کننده ، امکان بازدید و ارزیابی عملکرد واقعی سیستم های صدور گواهی و بازرسی مربوط به آنها را فراهم نمایند.

۹-۳ عملیات اختصاصی و افتراقی

توصیه می شود کشورهای وارد کننده، در طراحی و کاربرد سیستم های گواهی کردن و بازرسی مواد غذایی ، توانایی های کشورهای در حال توسعه را برای تامین روش های حفاظتی لازم در نظر بگیرند.

۱۰-۳ روش های بازرسی و کنترل

کشورهای وارد کننده بایستی بدون تأخیر غیر ضروری، هرگونه روش های لازم برای ارزیابی انطباق با الزامات را تکمیل نمایند. توصیه می شود الزامات اطلاعاتی و هرگونه هزینه ای که از سوی کشورهای وارد کننده تحمیل می شود، به مقادیر ضروری و منطقی محدود گردد.

۱۱-۳ صحت بازرسی

کشورهایی که صادرات مواد غذایی را گواهی می کنند و کشورهای وارد کننده ای که به گواهی های صادراتی اعتماد می کنند، بایستی اقداماتی را برای تضمین صحت صدور گواهی در نظر بگیرند. اقدامات صحت گذاری کشورهای صادر کننده ممکن است شامل حصول اطمینان از سیستم های رسمی یا سیستم های تأیید شده رسمی بازرسی باشد که انطباق فرآورده یا فرایند موضوع گواهی با الزامات راتصدیق نموده اند. اقدامات کشورهای وارد کننده نیز ممکن است شامل توجه به سیستم های بازرسی در مبادی ورودی، ممیزی سیستم های بازرسی صادرکننده و اطمینان از صحت و اعتبار گواهینامه ها باشد.